

Ideiglenes változat

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2025. április 29.(*)

„Előzetes döntéshozatal – Koncessziók – In house szervezeti egységnek történő odaítélés tárgyát képező koncessziók – 2014/23/EU irányelv – A 43. cikk (1) bekezdésének c) pontja – A koncesszió olyan időpontban történő módosítása, amikor a koncessziós jogosult már nem minősül in house szervezeti egységnek – Előre nem látható körülmények által »szükségessé vált« módosítás – 89/665/EGK irányelv – Koncesszió eredeti odaítélésének eseti felülvizsgálata ”

A C-452/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi regionális felsőbíróság, Németország) a Bírósághoz 2023. július 19-én érkezett, 2023. június 16-i határozatával terjesztett elő

a **Fastned Deutschland GmbH & Co. KG**

és

a **Die Autobahn GmbH des Bundes**

között,

az **Autobahn Tank & Rast GmbH,**

az **Ostdeutsche Autobahntankstellen GmbH**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen és D. Gratsias (előadó) tanácselnökök, E. Regan, I. Ziemele és J. Passer bírák,

főtanácsnok: M. Campos Sánchez-Bordona,

hivatalvezető: N. Mundhenke tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. július 9-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Fastned Deutschland GmbH & Co. KG képviselőjében R. Ader, P. Friton és F. Wolf Rechtsanwälte,
- a Die Autobahn GmbH des Bundes képviselőjében C. Bauer, N. Schleper és F. Siebler Rechtsanwälte,
- az Autobahn Tank & Rast GmbH és az Ostdeutsche Autobahntankstellen GmbH képviselőjében H.-G. Kamann és M. Schweda Rechtsanwälte,
- a német kormány képviselőjében J. Möller, R. Kanitz és P.-L. Krüger, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében B. De Meester és G. Wils, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. október 17-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 65. o.; helyesbítés: HL 2015. L 275., 68. o.; HL 2020. L 211., 22. o.; HL L, 2023/90063) 72. cikke (1) bekezdése c) pontjának az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a Fastned Deutschland GmbH & Co. KG (a továbbiakban: Fastned) és a Die Autobahn GmbH des Bundes között a német szövetségi autópályákon található kapcsolódó szolgáltatási létesítmények üzemeltetésére vonatkozó koncessziós szerződések abból a célból történő módosítása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy azok magukban foglalják járművek részére szükséges gyorstöltő infrastruktúra létesítését, karbantartását és üzemeltetését.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2014/23/EU irányelv

- 3 A koncessziós szerződésekről szóló, 2014. február 26-i 2014/23/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 1. o.; helyesbítések: HL 2015. L 114., 24. o.; HL 2018. L 82., 17. o.) (8), (18), (75), (76) és (81) preambulubekezdésének szövege a következő:

„(8) A bizonyos értéket elérő vagy meghaladó koncessziók esetében az [EUMSZ-ben] rögzített elvekkel összhangban indokolt rendelkezni az ilyen szerződések odaítélésére vonatkozó nemzeti eljárások minimális összehangolásáról a versenynek a koncessziós eljárások során történő biztosítása és a megfelelő jogbiztonság garantálása érdekében. Az említett összehangoló rendelkezések nem léphetik túl a fent említett célok eléréséhez szükséges mértéket, és bizonyos fokú rugalmasságot kell biztosítaniuk. [...]

[...]

(18) [...] A koncesszió fő jellemzője – az építmény vagy szolgáltatás hasznosításának joga – mindig együtt jár a gazdasági jellegű működési kockázatnak a koncessziós jogosultra való átszállásával, ami magában foglalja azt a lehetőséget is, hogy a befektetés, valamint az odaítélt építmény vagy szolgáltatás üzemeltetése során felmerült költségek szokásos üzemeltetési körülmények között nem térülnek meg a koncessziós jogosult számára, akkor sem, ha a kockázat egy része továbbra is a ajánlatkérő szervet, illetve közszolgáltató ajánlatkérőt terheli. A koncesszió odaítélésére vonatkozó speciális közbeszerzési szabályok alkalmazása nem lenne indokolt, ha az ajánlatkérő szerv vagy közszolgáltató ajánlatkérő olyan minimumbevételt garantálna a gazdasági szereplő részére, amelynek összege eléri vagy meghaladja azt a ráfordítást, amelyet a gazdasági szereplőnek a szerződés teljesítéséhez vállalnia kell, és ezáltal mentesítené a gazdasági szereplőt minden esetleges veszteségtől. [...]

[...]

(75) A koncessziós szerződések jellemzően hosszú távú, összetett technikai és pénzügyi feltételeket tartalmazó megállapodások, amelyek esetében gyakran változó körülményekkel kell számolni. Az Európai Unió Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatát figyelembe véve ezért tisztázni kell azokat a feltételeket, amelyek esetén egy koncesszió teljesítés közben történő módosítása koncesszió odaítélésére irányuló új eljárást tesz szükségessé. Akkor van szükség új koncessziós eljárásra, ha lényeges változtatásokat hajtanak végre az eredeti koncesszión, különösen annak hatályát és a felek jogait, illetve kötelezettségeit illetően, ideértve a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok megosztását is. Az ilyen változtatások a felek arra irányuló szándékát tanúsítják, hogy újratárgyalják az adott koncesszió lényeges feltételeit. Különösen ez a helyzet, ha a módosított

feltételek befolyásolták volna az eljárás eredményét, amennyiben szerepeltek volna az eredeti eljárásban. Az olyan koncessziómódosításokat, amelyek a koncessziós szerződés értékét csak kismértékben, egy adott szintet meg nem haladóan változtatják meg, minden esetben új koncessziós eljárás lebonyolítása nélkül lehetővé kell tenni. Ebből a célból és a jogbiztonság garantálása érdekében ebben az irányelvben minimális értékhatárokat kell megállapítani, amelyek alatt nem kötelező új odaítélési eljárást lebonyolítani. A koncesszió ezen értékhatárokat meghaladó módosítását is lehetővé kell tenni új odaítélési eljárás lebonyolítása nélkül, amennyiben a módosítás megfelel egyes feltételeknek. Ez például olyan módosítások esetén történhet meg, amikor a koncesszió módosítása az ajánlatkérő szervek vagy közszolgáltató ajánlatkérők kérése alapján történik, valamely biztonsági követelmény kapcsán, és figyelembe veendő az olyan sajátos tevékenységeket, mint például a hegyi sport- és idegenforgalmi létesítmények működtetése, amelyek esetében a jogi szabályozás a tevékenységgel járó veszélyek elhárítása érdekében változhat; a koncesszió módosítása azonban ebben az esetben is meg kell, hogy feleljen az ezen irányelvben meghatározott vonatkozó feltételeknek.

- (76) Az ajánlatkérő szervek és a közszolgáltató ajánlatkérők szembesülhetnek olyan külső körülményekkel, amelyeket a koncesszió odaítélésekor nem láthattak előre, különösen amikor a koncesszió teljesítése hosszabb időszakot ölel fel. Ilyen esetben szükség van bizonyos fokú rugalmasságra, hogy a koncessziót – koncesszió odaítélésére irányuló új eljárás nélkül – ezekhez a körülményekhez igazítsák. Az előre nem látható körülmények kifejezés olyan körülményekre utal, amelyeket az ajánlatkérő szerv vagy a közszolgáltató ajánlatkérő – figyelembe véve a rendelkezésére álló eszközöket, az adott projekt természetét és jellemzőit, a szóban forgó terület jó gyakorlatát, valamint a koncesszió odaítélésének előkészítése során elköltött források és a várható érték közötti megfelelő viszony biztosításának az igényét – az eredeti odaítéléskor észszerűen gondos előkészítés ellenére sem mérhetett fel előre. Ugyanakkor ez nem érvényes azokban az esetekben, amikor a módosítás a koncesszió általános jellegének megváltozását eredményezi, például azáltal, hogy az elvégzendő építési beruházásokat vagy a nyújtandó szolgáltatásokat valami mással helyettesítik, vagy alapvetően megváltoztatják a koncesszió fajtáját, hiszen ilyen helyzetben feltételezhető, hogy ez hatással lesz az eredményre. [...]

[...]

- (81) A koncesszió odaítélésére irányuló eljárásokban a részvételre jelentkezők és az ajánlattevők megfelelő jogi védelmének biztosítása, valamint ezen irányelv és az [EUMSZ] elveinek tényleges érvényre

juttatása érdekében [az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i] 89/665/EGK [tanácsi] irányelvet [HL 1989. L 395., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 246. o.], valamint [a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásairól szóló közösségi szabályok alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1992. február 25-i] 92/13/EGK tanácsi irányelvet [HL 1992. L 76., 14. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 315. o.] az ajánlatkérő szervek vagy közszolgáltató ajánlatkérők által odaítélt szolgáltatási és építési koncessziókra is alkalmazni kell. A [89/665] és a [92/13] irányelvet ezért ennek megfelelően módosítani kell.”

- 4 A 2014/23 irányelvnek „A hatóságok igazgatási szabadságának elve” című 2. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Ez az irányelv elismeri az állami, területi és települési hatóságok igazgatási szabadságának elvét a nemzeti és uniós jogszabályokkal összhangban. Ezek a hatóságok szabadon eldönthetik, hogy miként tudják a legmegfelelőbben biztosítani az építési munkák teljesítésének vagy a szolgáltatások nyújtásának olyan módon való irányítását, hogy magas szinten biztosított legyen különösen a minőség, a biztonság és a megfizethetőség, az egyenlő bánásmód, valamint az egyetemes hozzáférés és a felhasználói jogok előmozdítása a közszolgáltatások területén.

Az említett hatóságok eldönthetik, hogy közérdekű feladataikat saját erőforrásaik felhasználásával vagy más hatóságokkal együttműködésben teljesítik, vagy pedig e feladatokkal gazdasági szereplőket bíznak meg.”

- 5 Ezen irányelv „Fogalommeghatározások” című 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1. »koncesszió«: építési vagy szolgáltatási koncesszió, az alábbi a) és b) pont értelmében:
 - a) »építési koncesszió«: írásbeli visszterhes szerződés, amelynek keretében egy vagy több ajánlatkérő szerv vagy közszolgáltató ajánlatkérő egy vagy több gazdasági szereplőt megbíz valamely építési beruházás kivitelezésével, amelynek esetében a megbízásért járó ellenszolgáltatás vagy kizárólag a szerződés tárgyát képező építmény hasznosítási joga, vagy ez a jog pénzbeli ellenszolgáltatással kiegészülve;

- b) »szolgáltatási koncesszió«: írásbeli visszerthes szerződés, amelynek keretében egy vagy több ajánlatkérő szerv vagy közszolgáltató ajánlatkérő egy vagy több gazdasági szereplőt megbíz bizonyos, az a) pontban említett építési beruházás kivitelezésétől eltérő szolgáltatások nyújtásával és kezelésével, amelynek esetében a megbízásért járó ellenszolgáltatás vagy kizárólag a szerződés tárgyát képező szolgáltatás hasznosítási joga, vagy ez a jog pénzübeli ellenszolgáltatással kiegészülve.

Az építési vagy szolgáltatási koncesszió odaítélésével a koncessziós jogosultra hárul a szóban forgó építmények vagy szolgáltatások hasznosításával járó működési kockázat, beleértve a keresleti vagy kínálati kockázatot, vagy mindkettőt. Akkor tekinthető úgy, hogy a koncessziós jogosult viseli a működési kockázatot, ha – rendes működési feltételek mellett – nem garantált, hogy megtérülnek a koncesszió tárgyát képező építmény vagy szolgáltatás üzemeltetése során eszközölt beruházások, illetve felmerült költségek. A koncessziós jogosultra átháruló kockázatnak részét kell, hogy képezze a piac kiszámíthatatlanságának való tényleges kitétség is, amelyből kifolyólag a koncessziós jogosult potenciális becsült vesztesége nem tekinthető csupán névlegesnek vagy elhanyagolhatónak.

[...]

- 6 Az említett irányelv „A közszférába tartozó jogi személyek közötti koncesszióba adás” címet viselő 17. cikkének (1) bekezdése e következőket írja elő:

„A koncessziók ajánlatkérő szervek vagy a 7. cikk (1) bekezdésének a) pontja szerinti közszolgáltató ajánlatkérők által egy másik, köz- vagy magánjogi jogi személynek való odaítélése nem tartozik ezen irányelv hatálya alá az alábbi feltételek együttes teljesülése esetén:

- a) az ajánlatkérő szerv vagy a közszolgáltató ajánlatkérő olyan kontrollt gyakorol az érintett jogi személy felett, amely hasonló a saját szervezeti egységei felett gyakorolt kontrollhoz; és
- b) az érintett jogi személy tevékenységeinek több mint 80%-át a kontrollt gyakorló ajánlatkérő szerv vagy közszolgáltató ajánlatkérő vagy az általa kontrollált más jogi személyek által rábízott feladatok teljesítése teszi ki; és
- c) a kontrollált jogi személyben nincsen közvetlen magántőke-részesedés, kivéve a Szerződésekkel összhangban, nemzeti jogszabályi rendelkezések által előírt, kontrollt nem biztosító, illetve nem blokkoló

magántőke-részesedést, amely nem biztosít döntő befolyást a kontrollált jogi személy döntéseire.

Az ajánlatkérő szerv vagy a 7. cikk (1) bekezdésének a) pontja szerinti közszolgáltató ajánlatkérő akkor gyakorol az e bekezdés első albekezdésének a) pontja szerinti, a saját szervezeti egységei felett gyakorolthoz hasonló kontrollt egy jogi személy felett, ha döntő befolyással rendelkezik a kontrollált jogi személynek mind a stratégiai céljai, mind a jelentős döntései tekintetében. A kontrollt egy másik olyan jogi személy is gyakorolhatja, amelyet az ajánlatkérő szerv vagy a közszolgáltató ajánlatkérő ugyanolyan módon kontrollál.”

- 7 A 2014/23 irányelv „A koncessziók odaítélésének szabályai: Általános elvek és eljárási garanciák” című II. címe tartalmazza többek között az irányelv „A részvételre jelentkezők kiválasztása és minőségi értékelése” című 38. cikkét, amelynek (1) bekezdése a következőképpen szól:

„Az ajánlatkérő szervek és a közszolgáltató ajánlatkérők – nyilatkozatok, valamint a koncessziós hirdetményben meghatározott, megkülönböztetésmentes és a koncesszió tárgyával arányos követelményekkel összhangban bizonyítékként benyújtott referencia vagy referenciák alapján – ellenőrzik a részvételre jelentkezők vagy ajánlattevők szakmai és műszaki alkalmasságához, valamint pénzügyi és gazdasági helyzetéhez kapcsolódó részvételi feltételeket. A részvételi feltételeknek kapcsolódniuk kell ahhoz az elváráshoz és arányosnak kell lenniük vele, hogy a koncesszióra jogosult képes legyen teljesíteni a koncessziós tevékenységet, figyelembe véve a koncesszió tárgyát és a tényleges verseny biztosításának célját.”

- 8 Ezen irányelvnek „A koncesszió teljesítési szabályai” című III. címe tartalmazza többek között ezen irányelvnek „A szerződések módosítása azok időtartama alatt” című 43. cikkét, amely a következőket mondja ki:

„(1) A koncesszió ezen irányelvnek megfelelő koncesszió odaítélésére irányuló új eljárás kiírása nélkül módosítható, amennyiben az alábbi esetek valamelyike fennáll:

[...]

- b) az eredeti koncessziós jogosult részéről további építési beruházásra vagy szolgáltatásnyújtásra van szükség, amelyek nem szerepeltek az eredeti koncesszióban, és amelyek esetében a koncessziós jogosult személye nem változhat meg
 - i. gazdasági vagy műszaki okokból, például az eredeti koncesszió teljesítése folyamán beszerzett berendezésekkel, szolgáltatásokkal

vagy felszerelésekkel csereszabatosság vagy interoperabilitás követelménye miatt; és

- ii. mivel ez az ajánlatkérő szerv vagy közszolgáltató ajánlatkérő számára jelentős nehézségekkel vagy párhuzamos költségekkel járna.

A II. mellékletben említetteken kívüli tevékenységek végzésére ajánlatkérő szervek által odaítélt koncessziók esetében az érték növekedése nem haladhatja meg az eredeti koncesszió értékének 50%-át. Több egymást követő módosítás esetén ez a korlátozás minden egyes módosítás értékére vonatkozik. Az ilyen egymást követő módosítások célja nem lehet ezen irányelv megkerülése;

c) a következő feltételek együttesen teljesülnek:

- i. olyan körülmények miatt merült fel a módosítás igénye, amelyeket egy kellő gondossággal eljáró ajánlatkérő szerv vagy közszolgáltató ajánlatkérő nem láthatott előre;
- ii. a módosítás nem változtatja meg a koncesszió általános jellegét;
- iii. a II. mellékletben említetteken kívüli tevékenységek végzésére ajánlatkérő szervek által odaítélt koncessziók esetében az érték növekedése nem haladhatja meg az eredeti koncesszió értékének 50%-át. Több egymást követő módosítás esetén ez a korlátozás minden egyes módosítás értékére vonatkozik. Az ilyen egymást követő módosítások célja nem lehet ezen irányelv megkerülése;

d) azon koncessziós jogosult helyébe, amelynek az ajánlatkérő szerv vagy közszolgáltató ajánlatkérő eredetileg odaítélte a koncessziót, új jogosult lép az alábbiak valamelyikének következményeként:

[...]

- ii. az eredeti koncessziós jogosult helyébe egyetemes vagy részleges jogutódlás révén, vállalati átszervezést – többek között vállalatátvételt, egyesülést vagy felvásárlás – vagy fizetéképtelenséget követően egy másik gazdasági szereplő lép, amely megfelel az eredetileg megállapított minőségi kiválasztási szempontoknak, feltéve, hogy ezzel nem jár együtt a szerződés egyéb lényeges módosítása, és hogy mindez nem ezen irányelv alkalmazásának a megkerülését célozza; [...]

[...]

- e) a módosítások – függetlenül azok értékétől – a (4) bekezdés értelmében nem jelentősek.

[...]

(4) A koncesszió módosítása annak időtartama alatt akkor tekintendő lényegesnek az (1) bekezdés e) pontjának értelmében, ha a koncesszió jellege az eredetileg megkötött koncesszió jellegéhez képest lényegesen megváltozik.

[...]

(5) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltaktól eltérő esetekben a koncesszió rendelkezéseinek a koncesszió időtartama alatti módosításához ezen irányelvnek megfelelően új koncessziós eljárást kell kiírni.”

- 9 Az említett irányelv 51. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében:

„A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 2016. április 18-ig megfeleljenek. Ezen rendelkezések szövegét haladéktalanul közlik az [Európai] Bizottsággal.”

- 10 Ugyanezen irányelv 54. cikkének második bekezdése a következőket mondja ki:

„Ez az irányelv nem alkalmazandó a 2014. április 17. előtt kiírt vagy odaítélt koncessziók odaítélésére.”

A 2014/24 irányelv

- 11 A 2014/24 irányelv (122) preambulumbekkezdése a következőket mondja ki:

„A 89/665/EGK irányelv előírja, hogy legalább azon személyeknek legyen lehetőségük bizonyos jogorvoslati eljárások igénybevételére, akiknek érdekükben áll vagy állt egy adott szerződés elnyerése, és akiknek a közbeszerzésre vonatkozó uniós jog vagy az e jogot átültető nemzeti jogszabályok feltételezett megsértése kárt okoz vagy fennáll a károkozás kockázata. Ez az irányelv nem érintheti ezeket a jogorvoslati eljárásokat. Mindazonáltal azoknak a polgároknak, szervezeti vagy egyéb jellegű érdekelteknek, valamint más személyeknek vagy szervezeteknek, akik vagy amelyek nem rendelkeznek a 89/665/EGK irányelv értelmében jogorvoslati lehetőségekkel, adófizetőként szintén törvényes érdekük, hogy a közbeszerzési eljárások rendben folyjanak. Ezért lehetőséget kell biztosítani a számukra, hogy – a 89/665/EGK irányelvben megállapított jogorvoslati rendszertől eltérő módon és anélkül, hogy szükségszerűen a bíróságok előtti perlési

jogosultsággal rendelkeznének – az illetékes hatóságnak vagy szervezetnek jelezzék ezen irányelv esetleges megsértését. [...]"

12 A 2014/24 irányelv 72. cikke (1) bekezdésének c) és d) pontja a következőképpen rendelkezik:

„A szerződések vagy keretmegállapodások ezen irányelvvel összhangban új közbeszerzési eljárás nélkül módosíthatók az alábbiak közül bármely esetben:

[...]

c) amennyiben az alábbi feltételek mindegyike teljesül:

- i. a módosítást olyan körülmények tették szükségessé, amelyeket egy kellő gondossággal eljáró ajánlatkérő szerv nem láthatott előre;
- ii. a módosítás nem változtatja meg a szerződés általános jellegét;
- iii. az árnövekedés nem haladja meg az eredeti szerződés vagy keretmegállapodás értékének 50%-át. Ha több egymást követő módosításra kerül sor, ez a korlátozás az egyes módosítások értékére alkalmazandó. Az egymást követő módosítások nem célozhatják ezen irányelv megkerülését;

d) amennyiben új szerződő fél lép azon fél helyébe, amelynek az ajánlatkérő szerv eredetileg odaítélte a szerződést, az alábbi okok valamelyikének következtében:

[...]

- ii. az eredeti szerződő fél helyébe egyetemes vagy részleges jogutódlás révén, vállalati átszervezést – többek között vállalatátvételt, egyesülést vagy felvásárlást – vagy fizetéseképtelenséget követően egy másik gazdasági szereplő lép, amely megfelel az eredetileg megállapított minőségi kiválasztási kritériumoknak, feltéve, hogy ezzel nem jár együtt a szerződés egyéb lényeges módosítása, és hogy mindez nem ezen irányelv alkalmazásának a megkerülését célozza;
- [...]

[...]"

A 89/665 irányelv

13 A 2014/23 irányelvvel módosított 89/665 irányelvnek (a továbbiakban: 89/665 irányelv) „A jogorvoslati eljárások alkalmazási köre és rendelkezésre állása” című 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) [...]

Ez az irányelv a 2014/23/EU [...] irányelvben említett ajánlatkérő szervek által odaítélt koncessziókra is alkalmazandó, az említett irányelv 10., 11., 12., 17. és 25. cikkével összhangban kizárt koncessziók kivételével.

[...]

»A tagállamok megtesznek minden szükséges intézkedést annak biztosítására, hogy a 2014/24/EU irányelv vagy a 2014/23/EU irányelv hatálya alá tartozó szerződések tekintetében az ajánlatkérő szerv által hozott döntésekkel szemben az ezen irányelv 2–2f. cikkében meghatározott feltételeknek megfelelően hatékonyan és különösen a lehető leggyorsabban jogorvoslat legyen igénybe vehető azon az alapon, hogy ezek a döntések megsértették a közbeszerzésre vonatkozó közösségi jogot vagy az e jogot átültető nemzeti jogszabályokat.«

[...]

(3) A tagállamok biztosítják, hogy az általuk által megállapítandó részletes szabályok szerint legalább azon személyeknek álljon jogorvoslati eljárás a rendelkezésére, akiknek érdekükben áll vagy állt egy adott szerződés elnyerése, és akiknek az állítólagos jogsértés érdeksérelmet okozott vagy ennek kockázata fennáll.

[...]”

14 A 89/665 irányelv 2f. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a 2d. cikk (1) bekezdésének megfelelő jogorvoslat iránti kérelmet a következők szerint kell benyújtani:

- a) azt követő naptól számított legalább harminc naptári nap lejártá előtt, hogy:
 - az ajánlatkérő szerv a 2014/24/EU irányelv 50. és 51. cikkének vagy a 2014/23/EU irányelv 31. és 32. cikkének megfelelően tájékoztatót tett közzé a szerződés odaítéléséről, feltéve, hogy ez a tájékoztató tartalmazza az ajánlatkérő indokolását arra a döntésére vonatkozóan, hogy miért folytatta le a közbeszerzést az eljárást megindító hirdetményt előzetes, az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való közzététele nélkül, vagy
 - az ajánlatkérő szerv tájékoztatta az érintett ajánlattevőket és részvételre jelentkezőket a szerződés megkötéséről, feltéve, hogy ez az információ tartalmazza a lényeges indokok összefoglalását [...]
- b) és minden esetben a szerződés megkötésének időpontját követő naptól számított legalább hat hónap lejártá előtt.”

A német jog

A GWB

15 A 2013. június 26-i Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény) (BGBl. 2013. I, 1750. o.) alapügyben alkalmazandó változatának (a továbbiakban: GWB) 4. része a közbeszerzési szerződések és koncessziók odaítélésére vonatkozó szabályokat állapít meg, és magában foglalja többek között a GWB 132., 135. és 154. §-át.

16 A GWB-nek „A szerződés módosítása annak időtartama alatt” című 132. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) A szerződésnek az időtartama alatti lényeges módosításához új közbeszerzési eljárásra van szükség. A módosítás akkor lényeges, ha ahhoz vezet, hogy a szerződés lényegesen különbözik az eredetileg odaítélt szerződéstől. [...]

[...]

(2) Az (1) bekezdés sérelme nélkül helye van a szerződés módosításának új közbeszerzési eljárás lefolytatása nélkül, ha

[...]

3. a módosítást olyan körülmények tették szükségessé, amelyeket egy kellő gondossággal eljáró ajánlatkérő szerv nem láthatott előre, és a módosítás nem változtatja meg a szerződés általános jellegét [...]

[...]

Az első mondat 2. és 3. pontja szerinti esetekben az ár nem emelhető az eredeti szerződés értékének több mint 50 százalékaival. [...]

[...]”

17 A GWB „Érvénytelenség” című 135. §-a a következőket írja elő:

„(1) A szerződés megkötésének időpontjától érvénytelen, ha az ajánlatkérő

[...]

2. a szerződést az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való hirdetmény előzetes közzététele nélkül ítélte oda anélkül, hogy ennek a törvény alapján helye volna,

és ezt a megszegést a jogorvoslati eljárásban megállapították.

(2) Az (1) bekezdés szerinti érvénytelenség csak abban az esetben állapítható meg, ha azt a jogorvoslati eljárásban az érintett ajánlattevőnek és részvételre jelentkezőnek az ajánlatkérő által a szerződéskötésről való tájékoztatása után 30 naptári napon belül, legkésőbb azonban a szerződéskötést követő hat hónapon belül érvényesítik. Amennyiben az ajánlatkérő közzé tette a szerződés odaítéléséről szóló tájékoztatót az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*, az érvénytelenség érvényesítésének határideje a szerződés odaítéléséről szóló tájékoztatónak az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való közzététele után 30 naptári nap elteltével véget ér.

[...]

18 Az „Egyéb alkalmazandó rendelkezések” című 154. §-a értelmében:

„Egyebekben a koncessziós szerződések odaítélésére [...] az alábbi rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni:

[...]

3. a 131. § (2) és (3) bekezdése és a 132. § [...]

[...]

4. 133–135. §,

[...]

A SchnellLG

19 A 2021. június 25-i Gesetz über die Bereitstellung flächendeckender Schnellladeinfrastruktur für reine Batterieelektrofahrzeuge (a nagy teljesítményű elektromos töltőinfrastruktúra akkumulátoros elektromos járművek számára történő rendelkezésre bocsátásáról szóló törvény, BGBl. 2021. I, 2141. o., a továbbiakban: SchnellLG) 5. §-a (3) bekezdésének első mondata értelmében kötelező felajánlani a töltőállomással ellátott kapcsolódó szolgáltatási létesítményt üzemeltető koncessziós jogosultnak, hogy az ezen a helyen tervezett nagy teljesítményű elektromos gyorsöltőállomások létesítését, karbantartását és üzemeltetését saját üzleti tevékenységként átvegye, amennyiben ez szükséges, és nem ellentétes a GWB 4. részével.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

20 Az alapeljárás alperese, a Die Autobahn des Bundes a Németországi Szövetségi Köztársaság elidegeníthetetlen tulajdonában álló magánjogi társaság. A Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur (a

közlekedési és digitális infrastruktúráért felelős szövetségi minisztérium, Németország) 2021. január 1-jei hatállyal az ellenérdekű félre ruházta át a német szövetségi autópályák tervezését, építését, üzemeltetését, karbantartását, finanszírozását és vagyonkezelését.

- 21 A német autópályahálózat részét képezi több mint 400 üzemeltetett pihenőhely, ahol benzinkutak és pihenőhelyek formájában kapcsolódó szolgáltatási létesítményeket tartanak fenn. E létesítmények üzemeltetője eredetileg a Gesellschaft für Nebenbetriebe der Bundesautobahnen mbH volt, amelyet a Németországi Szövetségi Köztársaság alapított 1951-ben. 1994-ben a társaság cégneve Tank & Rast AG-ra változott, amelynek egyetlen részvényese a Németországi Szövetségi Köztársaság maradt. Még ugyanebben az évben a Tank & Rast felvásárolta az Ostdeutsche Autobahntankstellengesellschaft mbH-t
- 22 1996 és 1998 között a Németországi Szövetségi Köztársaság a német szövetségi autópályák kapcsolódó szolgáltatási létesítményeinek üzemeltetésére előzetes pályázati kiírás nélkül mintegy 280 koncessziós szerződést kötött legfeljebb 40 éves időtartamra a Tank & Rasttal.
- 23 A jelenleg hatályban lévő szerződések egy olyan koncessziós modell alapján jöttek létre, amely szerint a koncessziós jogosult egy meghatározott működési helyen a német szövetségi autópályák használói javára kapcsolódó szolgáltatási létesítményt alakíthat ki és üzemeltethet. Ellentételezésül a koncessziós jogosult forgalomtól függő koncessziós díj fizetésére köteles. Az említett szerződések részét képezi egy olyan üzemeltetési terv, amely meghatározott számú benzinkútoszlopot és vámkezelő pontot, valamint pihenőhelyet és nyilvános illemhelyet biztosít, és minden egyes kapcsolódó szolgáltatási létesítménynek a nap 24 órájában hozzáférhetőnek kell lennie.
- 24 1998-ban a német hatóságok elindították a Tank & Rast privatizációs eljárását, amelyben mintegy ötven német és külföldi érdeklődő vett részt. E folyamat eredményeként a Tank & Rast AG-t felvásárolta az LSG Lufthansa Service Holding AG, az Allianz Capital Partners GmbH és három befektetési alapot működtető társaság konzorciuma. A cégnév megváltoztatását követően a Tank & Rast AG-ből jöttek létre a jelenlegi koncessziós jogosultak, nevezetesen az Autobahn Tank & Rast GmbH és az Ostdeutsche Autobahntankstellen GmbH, amelyek beavatkozóként vesznek részt a kérdést előterjesztő bíróság előtt.
- 25 1999 és 2019 között az Autobahn Tank & Rast és az Ostdeutsche Autobahntankstellen számára mintegy 80 további koncessziót ítéltek oda, ebből 19-et ajánlattételi felhívás útján. E társaságok így az összes kapcsolódó szolgáltatási létesítmény mintegy 90%-ának koncessziós jogosultjai lettek.

- 26 2022. április 28-án az Autobahn des Bundes a SchnellLG 5. §-ának (3) bekezdése alapján megállapodott az Autobahn Tank & Rasttal és az Ostdeutsche Autobahntankstellennel, hogy kiegészíti az összesen mintegy 360 érintett koncessziós szerződést, amelynek értelmében az Autobahn Tank & Rast és az Ostdeutsche Autobahntankstellen átveszi az érintett pihenőhelyeken a nagy teljesítményű elektromos töltőinfrastruktúra kialakítását, karbantartását és üzemeltetését, amely magában foglalja azt a kötelezettséget, hogy minden egyes helyszínen az oda meghatározott számú elektromos töltőállomás álljon rendelkezésre (a továbbiakban: az alapeljárás tárgyát képező módosítás).
- 27 A Die Autobahn des Bundes az *Európai Unió Hivatalos Lapjának Kiegészítésében* közzétette az e módosításról szóló közleményt. E közlemény szerint a közbeszerzési eljárástól való elállás a GWB 132. §-a alapján indokolt volt. A nagy teljesítményű töltőinfrastruktúra rendelkezésre bocsátása ugyanis az érintett koncessziós szerződések keretében kiegészítő szolgáltatásként vált szükségessé, és e szerződések megkötésekor nem volt előre látható.
- 28 A Fastned és a Tesla Germany GmbH (a továbbiakban: Tesla), amelyek elektromos járművek töltőinfrastruktúráját üzemeltetik, az alapügyben szóban forgó módosítással szembeni jogorvoslati eljárás megindítása iránti kérelmet nyújtottak be a Vergabekammer des Bundeshoz (szövetségi közbeszerzési tanács, Németország). E kérelem alátámasztása érdekében arra hivatkoztak, hogy e módosítás a GWB 135. §-a (1) bekezdésének 2. pontja értelmében érvénytelen, mivel azt európai uniós szintű közbeszerzési ajánlattételi felhívás nélkül kötötték meg. A Fastned és a Tesla szerint az említett módosítás nem alapozható a GWB 132. §-ára, mivel ez utóbbi nem alkalmazható olyan koncessziókra, amelyeket nem pályázat keretében ítéltek oda.
- 29 A szövetségi közbeszerzési tanács 2022. június 15-i végzésével elutasította az említett kérelmet.
- 30 E végzés ellen a Fastned és a Tesla fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Düsseldorfhoz (düsseldorfi regionális felsőbb bíróság, Németország), amely a kérdést előterjesztő bíróság. E kereset alátámasztására előadták, hogy a GWB 132. §-ának (1) és (2) bekezdése nem alkalmazható egy eredetileg nem versenyeztetés, hanem ajánlati felhívás nélkül, egy *in house* szervezeti egységnek odaítélt közbeszerzési szerződés módosítására. Ez a következtetés még inkább érvényes az eredetileg versenyeztetés nélkül, a koncessziós jogosult privatizációja érdekében, tehát az e területen alkalmazandó szabályok megsértésével odaítélt koncesszió esetében.
- 31 E bíróság szerint az előtte folyamatban lévő jogvita eldöntése szempontjából az egyetlen meghatározó tényező az, hogy az alapügyben szóban forgó

módosítás a GWB 135. §-a (1) bekezdése 2. pontjának hatálya alá tartozik-e, és ezért érvénytelen-e.

- 32 E tekintetben az említett bíróság úgy véli, hogy a GWB 132. §-a (2) bekezdésének 3. pontjában előírt érdemi feltételek teljesülnek. Először is ugyanis az ajánlatkérő az 1996 és 1998 közötti időszakban kötött koncessziós szerződéseket illetően nem láthatta előre a nagy teljesítményű elektromos töltőinfrastruktúráknak a német szövetségi autópályák szolgálati területein való szükségességét, sem pedig az ezen infrastruktúrák létrehozására vonatkozó jogi kötelezettség bevezetését. Másodszer, az alapügyben szóban forgó módosítás nem változtatja meg az érintett koncessziók általános jellegét. Harmadszer, az eredeti szerződés értéke nem nő több mint 50%-kal.
- 33 A kérdést előterjesztő bíróságnak ugyanakkor kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a GWB 132. §-a (2) bekezdésének 3. pontja – amely a 2014/24 irányelv 72. cikke (1) bekezdése c) pontjának a német jogrendbe való átültetésére irányul – alkalmazandó-e a GWB 4. részének hatályán kívül eső, az ajánlatkérő szerv *in house* szervezeti egységével kötött szerződések módosítására, amennyiben e módosítás időpontjában már nem teljesülnek az *in house* odaítélés feltételei, mivel a koncessziós jogosult tőkéje 100%-ban magánbefektetők tulajdonában áll.
- 34 Ez a pont döntő jelentőségű az e bíróság előtti jogvita eldöntése szempontjából, tekintettel arra, hogy e bíróság szerint az alapügyben szóban forgó módosítás a GWB 132. § (1) bekezdésének első mondata értelmében „lényeges”. Ezért fontos lenne tudni, hogy a GWB 154. szakaszának (3) bekezdésével együttesen értelmezett 132. szakasza (2) bekezdésének 3. pontja lehetővé tette-e az ajánlatkérő számára, hogy ezt a módosítást az Autobahn Tank & Rasttal és az Ostdeutsche Autobahntankstellennel új odaítélési eljárás megindítása nélkül kösse meg. E kérdésre azonban sem a 2014/24 irányelv 72. cikkének szövegéből, sem a Bíróság ítélezési gyakorlatából nem következik egyértelmű válasz.
- 35 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság többek között emlékeztet arra, hogy a Comune di Lericci ügyben 2022. május 12-én hozott ítélet (C-719/20, EU:C:2022:372) 41–43. pontját úgy lehet értelmezni, hogy az eredetileg *in house* szervezeti egységnek odaítélt szerződéseket –amennyiben az ilyen szerződés módosításának időpontjában már nem teljesülnek az *in house* odaítélés feltételei – teljes egészében ki kell zárni a 2014/24 irányelv 72. cikkének, és így a jelen ügyben releváns 72. cikk (1) bekezdése c) pontjának hatálya alól is.
- 36 E bíróság ugyanakkor úgy véli, hogy a 2014/24 irányelv 72. cikkének alkalmazása szempontjából közömbös, hogy az érintett koncessziók 1996 és 1998 közötti eredeti odaítélése összeegyeztethető volt-e a közbeszerzési joggal,

vagy hogy a Tank & Rast 1998-ban történt privatizációja e koncessziók lényeges módosításának minősült-e. A GWB 135. §-ának (2) bekezdésében a 89/665 irányelv 2f. cikke (1) bekezdésének a német jogrendbe történő átültetésére előírt hat hónapos határidő ugyanis már régen lejárt. E jogvesztő határidő célját, azaz a jogbiztonság biztosítását megghiúsítaná, ha az eredeti szerződés odaítélésének vagy az említett határidő lejártát megelőző módosításoknak a jogszerűsége ezen időpontot követően megkérdőjelezhető lenne az érintett szerződés későbbi módosításának megsemmisítése iránti kérelem alkalmával.

- 37 E körülmények között az Oberlandesgericht Düsseldorf (düsseldorfi regionális felsőbíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a 2014/24/EU irányelv 72. cikke (1) bekezdésének c) pontját, hogy annak hatálya kiterjed azokra a közbeszerzési szerződésekre is, amelyeket korábban a 2014/24/EU irányelv hatályán kívül eső, *in house* szervezeti egységeknek ítéltek oda, de a szerződés módosításának időpontjában már nem állnak fenn az *in house* odaítélés feltételei?”

A Bíróság előtti eljárás

- 38 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 16. cikkének harmadik bekezdésével összhangban a Németországi Szövetségi Köztársaság 2024. március 25-én azt kérte, hogy a jelen ügyet a nagytanács bírálja el, amit a Bíróság 2024. június 4-én tudomásul vett.
- 39 2024. július 17-én a kérdést előterjesztő bíróság arról tájékoztatta a Bíróságot, hogy a Tesla elállt az előtte folyamatban lévő eljárástól.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Előzetes észrevételek

- 40 A kérdést előterjesztő bíróság a 2014/24 irányelv közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó 72. cikke (1) bekezdése c) pontjának értelmezését kéri a Bíróságtól.
- 41 E tekintetben meg kell állapítani, hogy azt a kérdést, hogy valamely ügylet a 2014/24 irányelv értelmében vett „közbeszerzési szerződésnek” vagy a 2014/23 irányelv értelmében vett „koncesszióknak” minősül-e, kizárólag az uniós jog alapján kell értékelni (2009. október 15-i Acoset ítélet, C-196/08, EU:C:2009:628, 38. pont).

- 42 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság többek között rámutat egyrészt arra, hogy az alapügyben szóban forgó módosítással érintett szerződések feljogosítják az Autobahn Tank & Rastot és az Ostdeutsche Autobahntankstellent, hogy a szövetségi autópálya használóinak érdekeit szolgáló kapcsolódó szolgáltatási létesítményt építsenek és üzemeltessenek, másrészt pedig arra, hogy e társaságoknak ellentételezésül a forgalmuktól függő koncessziós díjat kell fizetniük.
- 43 Már a 2014/23 irányelv elfogadása előtt is elfogadott volt, hogy az a tény, hogy az ajánlatkérő szerződéses partnerének díjazása nem az érintett hatóságtól származik, hanem az érintett építési beruházás vagy szolgáltatás igénybevételéért harmadik felek által fizetett összegekből, azt jelenti, hogy a szolgáltató vállalja a kapcsolódó működtetési kockázatot, és így az koncesszió és nem közbeszerzési szerződésnek minősül (lásd ebben az értelemben: 2005. október 13-i Parking Brixen ítélet, C-458/03, EU:C:2005:605, 40. pont). A koncesszió és a közbeszerzési szerződés közötti különbségtétel e kritériumát, amelyet a 2014/23 irányelv (18) preambulumbekzdése ismertet, immár ezen irányelv 5. cikkének 1. pontja tartalmazza.
- 44 Következésképpen, figyelembe véve a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkat, a főtanácsnok indítványának 32. pontjában foglaltakhoz hasonlóan meg kell állapítani, hogy az alapeljárás koncessziós szerződésekre vonatkozik, és hogy ebben az összefüggésben e bíróság a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése c) pontjának értelmezését kéri a Bíróságtól, amely meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a koncesszió új odaítélési eljárás nélkül módosítható olyan körülmények felmerülésével kapcsolatos okokból, amelyeket egy kellő gondossággal eljáró ajánlatkérő nem láthatott előre, és amelynek szövege lényegében megegyezik a 2014/24 irányelv 72. cikke (1) bekezdése c) pontjának szövegével.
- 45 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben az e rendelkezésben előírt feltételek teljesülnek, valamely koncesszió új odaítélési eljárás nélkül módosítható még akkor is, ha e koncessziót versenyeztetés nélkül ítélték oda egy *in house* szervezeti egységnek, és az említett koncesszió módosítására olyan időpontban kerül sor, amikor a koncessziós jogosult már nem minősül *in house* szervezeti egységnek.

A 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése c) pontja alkalmazásának feltételeiről

– *Annak hatásáról, hogy a koncessziós jogosult az érintett koncesszió odaítélésének és módosításának időpontja között elveszítette az in house szervezeti egység minőségét*

- 46 Az előterjesztett kérdés megválaszolása érdekében pontosítani kell egyrészt a koncesszió *in house* szervezeti egység részére történő odaítélésére vonatkozó uniós jogi szabályok hatályát, másrészt pedig azokat a következményeket, amelyek e szabályok alkalmazására tekintettel abból erednek, hogy a koncesszió jogosultja az érintett koncesszió teljesítése során elveszíti az *in house* szervezeti egység minőségét.
- 47 E tekintetben először is már a 2014/23 irányelv elfogadása előtt elfogadott volt, hogy valamely hatóság közfeladatait saját közigazgatási, műszaki és egyéb eszközeivel is végrehajthatja, anélkül hogy köteles lenne igénybe venni a szerveihez nem tartozó, külső jogalanyokat (2005. január 11-i Stadt Halle és RPL Lochau ítélet, C-26/03, EU:C:2005:5, 48. pont). A koncessziók tekintetében ezt a lehetőséget most a 2014/23 irányelvnek „A hatóságok igazgatási szabadságának elve” című 2. cikke rögzíti és pontosítja.
- 48 Így a koncessziókra vonatkozó uniós jogi szabályok alkalmazása kizárt volt, ha ugyanakkor a koncesszió jogosultja felett az ajánlatkérő olyan ellenőrzést gyakorol, mint amilyent a saját szervei felett, és ha ezen ajánlatkérő a tevékenységét lényegében az őt fenntartó ajánlatkérővel együtt végzi (lásd ebben az értelemben: 2005. október 13-i Parking Brixen ítélet, C-458/03, EU:C:2005:605, 62. pont; 2009. október 15-i Acoset ítélet, C-196/08, EU:C:2009:628, 51. pont). Az ilyen *in house* odaítélés esetében ugyanis úgy kellett tekinteni, hogy az ajánlatkérő saját eszközeit vette igénybe, mivel még ha a koncessziós jogosult jogilag elkülönült is tőle, a gyakorlatban az ajánlatkérő belső szervezeti egységeihez hasonlítható, így az eljárást megindító felhívás nem volt kötelező (lásd analógia útján: 2009. szeptember 10-i Sea ítélet, C-573/07, EU:C:2009:532, 36. pont; 2022. május 12-i Comune di Lerici ítélet, C-719/20, EU:C:2022:372, 33. pont). Ezeket az elveket immár a 2014/23 irányelv 17. cikke rögzíti és pontosítja, amely meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a közsférába tartozó jogi személyek közötti koncesszió nem tartozik ezen irányelv hatálya alá.
- 49 Másodszor meg kell állapítani, hogy a koncessziós szerződés lényeges módosítása esetén az uniós jogszabály, amelyre tekintettel e módosítást értékelni kell, az, amely az említett módosítás időpontjában alkalmazandó, mivel az, hogy az eredeti koncessziós szerződést az e területre vonatkozó uniós szabályok elfogadását megelőzően kötötték meg, nem jár következményekkel (lásd ebben az értelemben: 2018. december 19-i Stanley International Betting és Stanleybet Malta ítélet, C-375/17, EU:C:2018:1026, 34. és 35. pont; 2021. szeptember 2-i Sisal és társai ítélet, C-721/19 és C-722/19, EU:C:2021:672, 28. pont).

- 50 Ebből következik, hogy a 2014/23 irányelv rendelkezéseire tekintettel kell megvizsgálni, hogy az olyan módosítás, mint az alapügyben szóban forgó, amelyet 2016. április 18-át – az említett irányelv 51. cikke (1) bekezdésének első albekezdése szerinti átültetési határidőt – követően hajtottak végre, új odaítélési eljárást tesz-e szükségessé (lásd analógia útján: 2022. május 12-i Comune di Lerici ítélet, C-719/20, EU:C:2022:372, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 51 E tekintetben, amint arra a főtanácsnok az indítványának 55. pontjában lényegében rámutatott, ha a koncessziós szerződés módosításának időpontjában a koncessziós jogosult megfelel a 2014/23 irányelv 17. cikkében előírt feltételeknek, e módosításra mindenesetre sor kerülhet új odaítélési eljárás nélkül és az ezen irányelv 43. cikkében előírt feltételektől függetlenül. Ezzel szemben, ha ebben az időpontban a koncessziós jogosult már nem felel meg az e 17. cikkben előírt feltételeknek, amely helyzettel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság a Bírósághoz fordul, az említett módosításra csak akkor kerülhet sor új odaítélési eljárás nélkül, ha az e 43. cikkben előírt feltételek teljesülnek.
- 52 Először is meg kell állapítani, hogy a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése c) pontjának szövege, amely – amint az ezen irányelv (75) preambulumbekzdéséből kitűnik – éppen azon feltételek tisztázására irányul, amelyek mellett a koncesszió annak időtartama alatti módosításai új odaítélési eljárást tesznek szükségessé, nem tartalmaz semmilyen utalást arra vonatkozóan, hogy a koncesszió ilyen eljárás nélkül nem módosítható az e 43. cikk (1) bekezdése c) pontjának i. alpontja értelmében vett előre nem látható körülmények felmerülését követően, ha azt eredetileg versenyeztetés nélkül ítélték oda egy *in house* szervezeti egységnek, és a szóban forgó módosításra olyan időpontban kerül sor, amikor a koncessziós jogosult már nem minősül *in house* szervezeti egységnek. Az említett 43. cikk (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontjában előírt másik két feltétel ugyanis, amelyeknek az ilyen módosításnak meg kell felelnie, csak arra vonatkozik, hogy e módosítás nem változtatja meg a koncesszió általános jellegét, és annak összege nem haladhat meg bizonyos határértékeket, hogy közvetlenül vagy közvetve utalna az említett koncesszió eredeti, versenyeztetési eljárást követő odaítélésére irányuló eljárás meglétére.
- 53 Másodszor, semmilyen összefüggésbeli elem, amelybe a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontja illeszkedik, nem utal arra, hogy az *in house* szervezeti egység részére odaítélt koncesszió nem módosítható új odaítélési eljárás nélkül, az említett 43. cikk (1) bekezdése c) pontjának i. alpontja szerinti előre nem látható körülmények bekövetkezését követően, ha a koncessziós jogosult az érintett módosítás időpontjában már nem *in house* szervezeti egység.

- 54 Közelebbről, egy ilyen megközelítést nem indokolhat a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése d) pontjának ii. alpontja által nyújtott összefüggésbeli elem, amely rendelkezés tartalmilag megegyezik a 2014/24 irányelv 72. cikke (1) bekezdése d) pontjának ii. alpontjával, ahogyan azt a Bíróság a Comune di Lerici ügyben 2022. május 12-én hozott ítéletében (C-719/20, EU:C:2022:372) értelmezte, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság hivatkozott. E 43. cikk (1) bekezdése d) pontjának ii. alpontja előírja, hogy egy koncesszió új odaítélési eljárás lefolytatása nélkül módosítható, ha az eredeti koncessziós jogosult helyébe új koncessziós jogosult lép, többek között az előbbinek az utóbbi általi felvásárlását követően, feltéve, hogy ezen utóbbi megfelel az eredetileg megállapított minőségi kiválasztási kritériumoknak, és ezzel nem jár együtt a szerződés egyéb lényeges módosítása, valamint mindez nem a 2014/23 irányelv alkalmazásának a megkerülését célozza.
- 55 Kétségtelen, hogy a Bíróság a 2014/24 irányelv 72. cikke (1) bekezdése d) pontja ii. alpontjának szövegéből azt a következtetést vonta le, hogy a szerződő fél ilyen helyettesítése csak akkor lehetséges, ha az érintett közbeszerzés az ezen irányelvben előírt követelményeknek megfelelő eredeti közbeszerzési eljárás tárgyát képezte, és hogy következésképpen az új szerződő fél új közbeszerzési eljárás nélkül nem léphet az eredeti szerződő fél helyébe, ha e szerződést eredetileg egy *in house* szervezeti egységnek ítélték oda, közbeszerzési eljárás lefolytatása nélkül (lásd ebben az értelemben: 2022. május 12-i Comune di Lerici ítélet, C-719/20, EU:C:2022:372, 41. és 43. pont).
- 56 E követelmény, amelyet a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése d) pontjának ii. alpontja értelmében a koncessziók területén is érvényesnek kell tekinteni, mindazonáltal azzal magyarázható, hogy bár egy koncesszió eredetileg a jelen ítélet 47. és 48. pontjában kifejtett értelemben vett *in house* odaítélés tárgyát képezte, olyan eljárást követően, amely nem az ezen irányelv 38. cikkében említett minőségi kiválasztási szempontokon alapul, az a tény, hogy egy másik, nem *in house* szervezeti egység az eredeti koncessziós jogosult helyébe lép, egyenértékű a koncesszió új odaítélésével, amelyre az említett irányelvből eredő szabályok vonatkoznak.
- 57 Mindazonáltal nem ez a helyzet az olyan módosítás esetében, mint az alapügyben szóban forgó módosítás, amely – mivel az érintett pihenőhelyeken a nagy teljesítményű elektromos töltőinfrastruktúra kialakítására, karbantartására és üzemeltetésére irányul – nem a koncessziós jogosult 1998 során elvesztett *in house* szervezeti egység minőségére, hanem a koncesszió tárgyára vonatkozik, és amely tehát nem tartozik a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése d) pontjának hatálya alá.
- 58 Ami azt a szövegkörnyezetet illeti, amelybe a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontja illeszkedik, igaz, hogy az ezen (1) bekezdés bevezető mondata szerint a koncessziók „az [ezen] irányelvnek megfelelő

koncesszió odaítélésére irányuló új eljárás kiírása” nélkül módosíthatók. Mindazonáltal ebből a mondatból nem lehet arra következtetni, hogy az említett irányelv 43. cikke kizárólag az eredetileg ugyanezen irányelvnek megfelelően odaítélt koncessziókat érintő módosításokra alkalmazandó. A jelen ítélet 49. és 50. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően ugyanis a koncesszióknak a 2014/23 irányelv átültetési határidejét követő módosításai e 43. cikk hatálya alá tartozhatnak, még akkor is, ha ezen irányelv az 54. cikkének második bekezdése értelmében nem alkalmazandó a 2014. április 17-e előtt – vagyis az említett irányelvnek megfelelő odaítélési eljárásen kívüli – ajánlat tárgyát képező vagy odaítélt koncessziók odaítélésére. Így az említett mondat kizárólag annak előírására irányul, hogy amennyiben egy koncesszió módosítása nem tartozik az említett 43. cikkben felsorolt esetek valamelyikébe, arra az ugyanezen irányelvnek megfelelő odaítélési eljárás eredményeként kerüljön sor.

59 Harmadszor, ami a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése c) pontjának célját illeti, ezen irányelv (76) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy e rendelkezés arra irányul, hogy bizonyos mozgásteret biztosítson az ajánlatkérők számára annak érdekében, hogy a koncessziót annak időtartama alatt olyan külső körülményekhez igazíthassák, amelyeket e koncesszió odaítélésekor nem láthattak előre, különösen akkor, ha a koncesszió teljesítése hosszabb időszakra terjed ki. Márpedig azon eseteknek az említett rendelkezés hatálya alól történő kizárása, amikor valamely koncessziót eredetileg egy *in house* szervezeti egységnek ítélték oda, és a koncessziós jogosult e koncesszió tárgya módosításának időpontjában már nem rendelkezik ezzel a minőséggel, olyan okból korlátozná e mozgáster gyakorlásának lehetőségét, amely sem ugyanezen rendelkezés szövegéből, sem annak szöveggörnyezetéből nem következik, és amely e körülmények között nem tekinthető úgy, mint amely az uniós jogalkotó szándékát tükrözi.

60 A fenti megfontolásokból következik, hogy a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben az e rendelkezésben előírt feltételek teljesülnek, valamely koncesszió új odaítélési eljárás nélkül módosítható még akkor is, ha e koncessziót eredetileg versenyeztetés nélkül ítélték oda egy *in house* szervezeti egységnek, és az említett koncesszió tárgyának módosítására olyan időpontban kerül sor, amikor a koncessziós jogosult már nem minősül *in house* szervezeti egységnek.

– *Az érintett koncesszió eredeti odaítélésének szabályszerűségére gyakorolt hatásról*

61 Meg kell azonban vizsgálni, hogy – amint azt lényegében a Fastned és a Bizottság állítja – a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdése c) pontjának alkalmazása a koncesszió eredeti odaítélésének az uniós jogra tekintettel fennálló szabályszerűségétől függ-e. A kérdést előterjesztő bíróság e

tekintetben megjegyzi, hogy a GWB 135. §-ának (2) bekezdése értelmében, amely a 89/665 irányelv 2f. cikkének (1) bekezdését ülteti át a német jogba, a vonatkozó aktusokkal szembeni keresetindítási határidő már régóta lejárt. Következésképpen meg kell határozni, hogy a tagállamoknak lehetővé kell-e tenniük a nemzeti bíróságok számára, hogy eseti jelleggel és kérelemre felülvizsgálják egy koncesszió eredeti odaítélésének jogszerűségét, a koncesszió módosításának megsemmisítése iránti kereset keretében, amennyiben e keresetet olyan gazdasági szereplő nyújtja be, aki bizonyítja, hogy a koncessziónak csak az említett módosítás tárgyát képező része odaítéléséhez fűződik érdeke, mégpedig az említett eredeti odaítélés megsemmisítése iránti közvetlen kereset benyújtására előírt határidő lejártát követően.

- 62 Amint az mind a 2014/23 irányelv (81) preambulumbekkezdéséből, mind pedig a 89/665 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdéséből kitűnik, ez utóbbi irányelv állapítja meg azokat a szabályokat, amelyeket a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk annak biztosítása érdekében, hogy az ajánlatkérő által hozott döntésekkel szemben hatékony jogorvoslattal lehessen élni.
- 63 Márpedig emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy 89/665 irányelv célja, hogy biztosítsa az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első és második bekezdésében kimondott, a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog teljes mértékben történő tiszteletben tartását a közbeszerzések és koncessziók sajátos területén (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 7-i Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras ítélet, C-927/19, EU:C:2021:700, 128. pont). E cél elérése érdekében ezen irányelv 1. cikkének (3) bekezdése előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy legalább mindazon személyeknek álljon jogorvoslati eljárás a rendelkezésére, akiknek – függetlenül attól, hogy hivatalosan ajánlattevő vagy pályázó-e – érdekükben áll vagy állt egy meghatározott szerződés vagy koncesszió elnyerése, és akiknek az állítólagos jogsértés érdeksérelmet okozott, vagy ennek kockázata fennáll (lásd ebben az értelemben: 2005. január 11-i Stadt Halle és RPL Lochau ítélet, C-26/03, EU:C:2005:5, 40. pont; 2020. május 14-i T-Systems Magyarország ítélet, C-263/19, EU:C:2020:373, 50. pont).
- 64 Ebből következik, hogy a 89/665 irányelv által biztosított jogorvoslati kérelem előterjesztéséhez való jog gyakorlásához a gazdasági szereplőnek bizonyítania kell, hogy érdeke fűződik ahhoz, hogy a szóban forgó koncessziót egy új odaítélési eljárás keretében neki ítéljék oda (2021. szeptember 2-i Sisal és társai ítélet, C-721/19 és C-722/19, EU:C:2021:672, 59. pont).
- 65 Egyébiránt, bár igaz, hogy a 89/665 irányelv nem tiltja meg a tagállamok számára, hogy az ezen irányelv 1. cikkének (3) bekezdésében említettektől eltérő személyek számára jogorvoslati lehetőségeket írjanak elő, ez nem

változtat azon, hogy az irányelv nem ír elő ilyen kötelezettséget ezen államok számára, amit – amint azt a főtanácsnok az indítványának 86. pontjában és 61. lábjegyzetében megjegyezte – a 2014/24 irányelv (122) preambulumbekzdése is megerősít (lásd ebben az értelemben: 2020. március 26-i Hungeod és társai ítélet, C-496/18 és C-497/18, EU:C:2020:240, 74. és 80. pont).

- 66 Másrészt a 89/665 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdése előírja, hogy a tagállamokban hatékonyan és különösen a lehető leggyorsabban jogorvoslatot kell biztosítani az ajánlatkérő által a közbeszerzési szerződések vagy koncessziók tárgyában hozott olyan határozatokkal szemben, amelyek megsérthették az uniós jogot vagy az e jogot átültető nemzeti jogszabályokat.
- 67 E tekintetben a jogvesztő jellegű észszerű keresetindítási határidők – mint a 89/665 irányelv 2f. cikke alapján a nemzeti jogban előírtak – meghatározása a jogbiztonság érdekében annak biztosítására irányul, hogy azok lejártát követően már ne legyen lehetőség az ajánlatkérő valamely határozatának megtámadására vagy az odaítélési eljárás szabálytalanságára hivatkozni. E határidők meghatározása összeegyeztethető a hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető joggal, és főszabály szerint megfelel a 89/665 irányelvből eredő tényleges érvényesülés követelményének (lásd ebben az értelemben: 2002. december 12-i Universale-Bau és társai ítélet, C-470/99, EU:C:2002:746, 76. és 79. pont; 2014. szeptember 11-i Fastweb ítélet, C-19/13, EU:C:2014:2194, 58. pont).
- 68 Ezenkívül az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy még ha a nemzeti jog a felügyeleti hatóság számára olyan jogorvoslati eljárást ír is elő, amely lehetővé teszi a közbeszerzésekre vonatkozó szabályozás megsértésének járulékos jelleggel történő megállapítását annak érdekében, hogy az érintett szerződéses partnerekkel szemben pénzbírságot szabjanak ki, a jogbiztonság elvével – amely az uniós jog értelmében az e jogot alkalmazni köteles valamennyi nemzeti hatóságot terheli – ellentétes az, hogy az ilyen eljárást a jogellenesnek vélt cselekmények időpontjában alkalmazandó nemzeti jog által előírt határidők lejárta után indítsák meg (lásd ebben az értelemben: 2020. március 26-i Hungeod és társai ítélet, C-496/18 és C-497/18, EU:C:2020:240, 90. és 102. pont).
- 69 Ebből következik, hogy sem a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontja, sem a 89/665 irányelv nem írja elő a tagállamok számára annak biztosítását, hogy a nemzeti bíróságok járulékos jelleggel és kérelemre ellenőrizzék a koncesszió eredeti odaítélésének szabályszerűségét a koncesszió módosításának megsemmisítésére irányuló kereset keretében, amennyiben e keresetet a nemzeti jogban a 89/665 irányelv 2f. cikke alapján ezen eredeti odaítélés vitatására előírt bármely határidő lejártát követően nyújtja be olyan

gazdasági szereplő, aki bizonyítja, hogy e koncesszióknak csak az említett módosítás tárgyát képező része odaítéléséhez fűződik érdeke.

– *Az előre nem látható körülmények által „szükségessé vált” módosítás fogalmáról*

- 70 Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy bár az alapügyben szóban forgó módosítás a releváns szabályozás értelmében „jelentős”, e módosítást olyan körülmények tették szükségessé, amelyeket az ajánlatkérő szerv többek között nem láthatott előre, mivel az 1996 és 1998 közötti időszakban kötött koncessziós szerződéseket illetően semmiképpen nem számíthatott arra, hogy a nagy teljesítményű elektromos töltőinfrastruktúra építéséből, karbantartásából és üzemeltetéséből álló további építési munkák és szolgáltatások iránti igény merül fel, sem pedig azt, hogy az ilyen infrastruktúra létrehozására vonatkozó jogi kötelezettség keletkezik.
- 71 E tekintetben a 2014/23 irányelv (76) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy amennyiben az ajánlatkérő szervek előre nem látható külső körülményekkel szembesülnek, bizonyos mozgástérrel kell rendelkezniük ahhoz, hogy a koncessziót új odaítélési eljárás megindítása nélkül e körülményekhez igazíthassák.
- 72 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy – amint az a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontjából kitűnik – a koncesszió új odaítélési eljárás nélküli módosításának e rendelkezés szerinti lehetősége három különböző feltétel tiszteletben tartásától függ. Ezek közül az első, amely e 43. cikk (1) bekezdése c) pontjának i. alpontjában szerepel, két elemet tartalmaz, amelyek közül az első olyan körülmények bekövetkezésére vonatkozik, amelyeket egy kellő gondossággal eljáró ajánlatkérő nem láthatott előre, a második pedig arra, hogy e körülmények szükségessé teszik az érintett koncesszió módosítását. A második feltétel, amelyet az említett 43. cikk (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontja tartalmaz, előírja, hogy az érintett módosítás nem változtatja meg a szóban forgó koncesszió általános jellegét. E feltételek közül a harmadik, amelyet ugyanezen 43. cikk (1) bekezdése c) pontjának iii. alpontja említ, főszabály szerint előírja, hogy e szerződés összegének emelése nem haladhatja meg az eredeti koncessziós szerződés összegének 50%-át.
- 73 Ebben az összefüggésben az első feltételt illetően pontosítani kell, hogy – ellentétben azzal, amit a kérdést előterjesztő bíróság a jelek szerint vélelmez – a koncesszió módosítása nem tekinthető „szükségesnek” pusztán amiatt, hogy annak szerződéses kikötései nem fedik le a felmerült előre nem látható körülményekből eredő helyzetet.

- 74 Amint ugyanis a 2014/23 irányelv (76) preambulumbekzdésének első két mondatából kitűnik, az ezen irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontja által az ajánlatkérő szervek számára biztosított mozgástér az eredeti koncesszió teljesítésének, és így az abból eredő kötelezettségek megfelelő végrehajtásának biztosítására irányul.
- 75 Következésképpen ahhoz, hogy a koncesszió módosítását előre nem látható körülmények bekövetkezése miatt „szükségesnek” lehessen tekinteni, az is kell, hogy e körülmények szükségessé tegyék az eredeti koncesszió kiigazítását annak érdekében, hogy az abból eredő kötelezettségek megfelelő végrehajtása továbbra is biztosítható legyen.
- 76 Ezenkívül, amint arra a jelen ítélet 72. pontja emlékeztet, az eredeti koncesszió tárgyának előre nem látható körülmények miatti módosítása nem igazolható a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján, amennyiben az megváltoztatja e koncesszió általános jellegét. Amint az az ezen irányelv (76) preambulumbekzdéséből kitűnik, ez az eset áll fenn többek között akkor, ha a kivitelezendő építési beruházást vagy a nyújtandó szolgáltatást más dolog váltja fel, vagy ha a koncesszió típusa alapvetően megváltozik.
- 77 Ebből következik, hogy a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontja lehetővé teszi az eredeti koncesszió tárgyának kiterjesztésére vonatkozó módosítást, amennyiben egyrészt az e koncesszió odaítélése során előre nem látható körülmények bekövetkezése szükségessé teszi ezt a módosítást az említett koncesszióból eredő kötelezettségek megfelelő további végrehajtásának érdekében, másrészt pedig az e bővítéssel érintett építési beruházások vagy szolgáltatások – az ugyanezen koncesszió tárgyat képező építési beruházásokhoz vagy szolgáltatásokhoz viszonyított terjedelmükre vagy sajátosságaikra tekintettel – nem járnak e koncesszió általános jellegének megváltozásával.
- 78 A kérdést előterjesztő bíróság feladata – amellet, hogy megbizonyosodik a jelen ítélet 72. pontjában kifejtett harmadik feltétel tiszteletben tartásáról – annak meghatározása, hogy az alapügyben szóban forgó módosítás megfelel-e az ezen ítélet előző pontjában említett kritériumoknak.
- 79 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jutna, hogy e módosítás nem felel meg a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontjában előírt valamennyi feltételnek, még azt is meg kell vizsgálnia, hogy az említett módosítás megfelel-e az ezen irányelv 43. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt feltételeknek.
- 80 E tekintetben e bíróságnak az említett 43. cikk (1) bekezdése b) pontjának i. és ii. alpontjával összhangban többek között azt kell megvizsgálnia, hogy az alapügyben szóban forgó módosítással érintett építési beruházások vagy

szolgáltatások gazdasági és műszaki szempontból, és anélkül, hogy az ajánlatkérő számára jelentős nehézséggel vagy a költségek megtöbbszöröződésével járnának, versenyeztetésen alapuló eljárást követően odaítélt önálló koncesszió tárgyát képezhetik-e.

- 81 Hozzá kell tenni, hogy kétségtelen, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk szerint a SchnellLG 5. §-a (3) bekezdésének első mondata úgy rendelkezik, kötelező felajánlani a német szövetségi autópályákhoz tartozó töltőállomással ellátott kapcsolódó szolgáltatási létesítményt üzemeltető koncessziós jogosultnak, hogy az ezen a helyen tervezett nagy teljesítményű elektromos gyorsöltőállomások létesítését, karbantartását és üzemeltetését saját üzleti tevékenységként átvegye. Mindazonáltal e bíróság arra is rámutat, hogy e rendelkezés szerint az ajánlatkérő szerv azon kötelezettsége, hogy e jogosultnak felajánlja a kapcsolódó építési beruházások és szolgáltatások átvételét, csak akkor áll fenn, ha a GWB-nek a 2014/23 irányelv rendelkezéseit a német jogba átültető 4. része ezt nem akadályozza.
- 82 A fenti értékelések összességéből következik, hogy az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2014/23 irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontját a következőképpen kell értelmezni:
- amennyiben az e rendelkezésben előírt feltételek teljesülnek, valamely koncesszió új odaítélési eljárás nélkül módosítható még akkor is, ha e koncessziót eredetileg versenyeztetés nélkül ítélték oda egy *in house* szervezeti egységnek, és az említett koncesszió tárgyának módosítására olyan időpontban kerül sor, amikor a koncessziós jogosult már nem minősül *in house* szervezeti egységnek;
 - az nem írja elő a tagállamok számára annak biztosítását, hogy a nemzeti bíróságok járulékos jelleggel és kérelemre ellenőrizzék a koncesszió eredeti odaítélésének szabályszerűségét a koncesszió módosításának megsemmisítésére irányuló kereset keretében, amennyiben e keresetet a nemzeti jogban a 89/665 irányelv 2f. cikke alapján ezen eredeti odaítélés vitatására előírt bármely határidő lejártát követően nyújtja be olyan gazdasági szereplő, aki bizonyítja, hogy e koncesszió csak az említett módosítás tárgyát képező része odaítéléséhez fűződik érdeke;
 - egy koncesszió módosítása e 43. cikk értelmében akkor „válik szükségessé”, ha előre nem látható körülmények az eredeti koncesszió kiigazítását teszik szükségessé annak érdekében, hogy annak megfelelő végrehajtása folytatható legyen.

A költségekről

- 83 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

A koncessziós szerződésekről szóló, 2014. február 26-i 2014/23/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 43. cikke (1) bekezdésének c) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

- **amennyiben az e rendelkezésben előírt feltételek teljesülnek, valamely koncesszió új odaítélési eljárás nélkül módosítható még akkor is, ha e koncessziót eredetileg versenyeztetés nélkül ítélték oda egy *in house* szervezeti egységnek, és az említett koncesszió tárgyának módosítására olyan időpontban kerül sor, amikor a koncessziós jogosult már nem minősül *in house* szervezeti egységnek;**
- **az nem írja elő a tagállamok számára annak biztosítását, hogy a nemzeti bíróságok járulékos jelleggel és kérelemre ellenőrizzék a koncesszió eredeti odaítélésének szabályszerűségét a koncesszió módosításának megsemmisítésére irányuló kereset keretében, amennyiben e keresetet a nemzeti jogban a 2014/23 irányelv által módosított, az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv 2f. cikke alapján ezen eredeti odaítélés vitatására megállapított bármely határidő lejártát követően nyújtja be olyan gazdasági szereplő, aki bizonyítja, hogy e koncesszió csak az említett módosítás tárgyát képező része odaítéléséhez fűződik érdeke;**
- **egy koncesszió módosítása e 43. cikk értelmében akkor „válik szükségessé”, ha előre nem látható körülmények az eredeti koncesszió kiigazítását teszik szükségessé annak érdekében, hogy annak megfelelő végrehajtása folytatódhasson.**

Aláírások